

Korte mededelingen Korte mededelingen Korte mededelingen Korte mededelingen Korte mededelingen Korte mededelingen Korte mededelingen Korte mededelingen Korte mededelingen Korte mededelingen

Scopula imitaria nieuw voor de Limburgse fauna (Lepidoptera: Geometridae)

Scopula imitaria (Hübner) (= *S. imitata* Curtis) is een soort die tot voor kort uitsluitend werd aangetroffen in het duingebied van de Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden (Lempke, 1967). Uit het binnenland zijn alleen oude vangsten bekend uit Vorden (Gelderland) in 1856 en Cuijk (Noord-Brabant) in 1885 (Lempke, 1949). Het was dan ook een verrassing, toen de soort op 1983 voor het eerst opdook in het Noord-Limburgse Mook: op 7 juli verscheen er één mannetje op licht. Twee jaar later volgde een tweede exemplaar, wederom een mannetje, dat door F. Cupedo op 4 augustus 1985 te Geulle werd gevangen. Vervolgens werd *S. imitaria* tussen 1983 en 1992 bijna elk jaar in Mook waargenomen: één exemplaar in 1983, 1985 en 1986, drie in 1988, 30 in 1989, 14 in 1990, vier in 1991 en 28 in 1992. In totaal liefst 82 exemplaren, waarvan 66 mannetjes en 16 vrouwtjes. Volgens Lempke (1967) komen er in ons land twee generaties per jaar voor. De Mookse waarnemingen bevestigden dat, waarbij de eerste generatie het talrijkste blijkt te zijn. Van de eerste generatie (56 exemplaren) is de vroegste vangdatum 9 juni en de laatste 21 juli. Van de tweede generatie (26 exemplaren) werd het eerste dier gevangen op 5 augustus en het laatste op 9 september.

De rups is polyfaag en wordt vermeld van bosrank (*Clematis vitalba* L.), duizendknoop (*Persicaria* sp.), framboos (*Rubus idaeus* L.), gewone braam (*Rubus fruticosus* L.), gewone paardebloem (*Taraxacum officinale* F. H. Wigg), gewone rolklaver (*Lotus corniculatis* L.), meidoorn (*Crataegus* sp.), sleedoorn (*Prunus spinosa* L.), struikhei (*Calluna vulgaris* (L.) Hull), walstro (*Galium* sp.), wilde liguster (*Ligustrum vulgare* L.) en zuring (*Rumex* sp.) (Culot, 1917; Forster & Wohlfahrt, 1981; South, 1961). Volgens Seitz (1915) zit het ima-

go overdag verborgen in lage vegetatie en struiken. In de schemering worden de dieren actief en worden dan sterk door licht aangetrokken.

Scopula imitaria komt voor in Centraal- en Zuid-Europa, Noord-Afrika, Klein-Azië en in Engeland, vooral in de warme kustgebieden (Seitz, 1915; South, 1961) en op warme plekken in de zuidelijke alpendalen. Volgens Forster & Wohlfahrt (1981) komt de soort in Duitsland niet voor. In België is ze vermeld van Brussel, Dinant en Virton. Het betreft echter oude opgaven (Lempke, 1949).

Scopula imitaria lijkt in navolging van andere "kustdieren" vaste voet te hebben gekregen in het binnenland. De vaste vangplaats bij mijn woning ligt op de pleistocene rivierafzettingen en preglaciale wallen. *Agrotis puta* (Hübner), een voorheen zeer zeldzame soort, is de laatste tien jaar de meest voorkomende noctuide op deze plek. Ook deze soort, die in de duinen van oudsher gewoon is, heeft haar binnenlands areaal in de tachtiger jaren op spectaculaire wijze uitgebreid.

Literatuur

- CULOT, C., 1917. *Noctuelles et Géomètres d'Europe. Deuxième Partie. Géomètres* 3: 1-269. Genève.
- FORSTER, W. & T. A. WOHLFAHRT, 1981. *Die Schmetterlinge Mitteleuropas. V. Spanner (Geometridae)*: 1-312. Franck'sche Verlagshandlung, Stuttgart.
- LEMPKE, B. J., 1949. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera. VIII. – *Tijdschr. Ent.* 90: 61-197.
- LEMPKE, B. J., 1967. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (veertiende supplement). – *Tijdschr. Ent.* 110: 223-342.
- SEITZ, A., 1915. *Die Groß-Schmetterlinge der Erde. I. Abteilung. Die Groß-Schmetterlinge des Palaearktischen Faunengebietes IV. Die Spannerartigen Nachtfalter*: i-v, 1-479. Kernen, Stuttgart.
- SOUTH, R., 1961. *The Moths of the British Isles. New edition. Second series*: 1-379. Warne, London & New York.

A. Cox, Generaal Gavinstraat 11, 6585 WL Mook.

**Een exemplaar van *Catoptria osthelderi*
met afwijkend getekende voorvleugels
(Lepidoptera: Pyralidae)**

Op 11 juli 1994 werd door mij te Hemrik (Friesland) een pyralide gevangen behorende tot de Crambinae. Hoewel het dier zeer duidelijk getekend was, lukte het mij niet om het met de mij beschikbare literatuur op naam te brengen. Ook navraag bij andere lepidopterologen bracht geen uitkomst van dit raadsel. Piet Zumkehr heeft het exemplaar meegenomen naar de eerstvolgende bijeenkomst van de sectie "Snellen". Daar is het dier gedemonstreerd, maar ook hier wist niemand van de aanwezigheid het antwoord. Men vermoedde dat het om een afwijkende vorm ging van *Catoptria pinella* Linnaeus.

Rob Schouten bracht de oplossing van dit raadsel. Van hem ontving ik een publikatie uit het tijdschrift *Bombus* van 1986. Hierin wordt de vangst van eenzelfde afwijkende vorm vermeld uit Duitsland in 1984. Het betrof hier een exemplaar van *C. permutatella* (Herrich-Schäffer) f. *unimaculella*. De vorm *unimaculella* is beschreven door Lars Brundin naar aanleiding van de vangst van een enkel exemplaar (Brundin, 1931). Volgens hem ging het om een vorm van *Catoptria myella* (Hübner).

In het genus *Catoptria* zijn drie soorten beschreven, die zeer sterk op elkaar lijken en slechts met behulp van genitaalonderzoek van elkaar te onderscheiden zijn. Het betreft *Catoptria permutatella*, *C. myella* en *C. osthelderi* (de Lattin). Alle drie hebben in het

Fig. 2. *Catoptria osthelderi*, normale vorm.

midden van de bruine voorvleugel een witte lengtestreep beginnend aan de basis en eindigend vlak voor de achterrand. Deze lengtestreep wordt in drieën gedeeld door bruine dwarsbanden in het midden en vlak voor de achterrand. Bij f. *unimaculella* is alleen het midden gedeelte van de lengtestreep overgebleven. Het basale deel en het deel tegen de achterrand hebben dezelfde bruine kleur als de rest van de vleugel. Van de drie genoemde soorten komen alleen *C. permutatella* en *C. osthelderi* in ons land voor, terwijl *C. myella* voorkomt in de Alpen en de Karpaten. Later werd door Tiedemann (1986) bevestigd dat het Zweedse exemplaar tot *C. permutatella* behoorde.

Genitaalonderzoek toonde echter aan dat het Nederlandse exemplaar behoort tot *Catoptria osthelderi*. Van deze soort, die pas in 1950 van beide andere werd afgesplitst, is nog geen afwijkende vorm beschreven. Ter vergelijking is naast de afwijkende vorm (fig. 1) tevens een normaal getekend exemplaar van *C. osthelderi* afgebeeld (fig. 2).

Literatuur

- BRUNDIN, L. 1931. Insectenfaunan inom Abisko Nationalpark. – *K. svenska Vetenskapsakad. Skrift. natursk.* 16: 1-64.
- TIEDEMANN, O., 1986. (Lep. Crambidae).- *Catoptria permutatella* (Herrich-Schäffer) f. *unimaculella* Brundin. – *Bombus* (2) 74: 295.

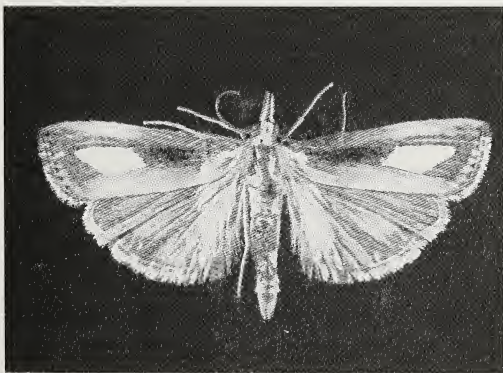

Fig. 1. *Catoptria osthelderi*, afwijkende vorm.

Janny Sinnema-Bloemen, Sparjeburd 29,
8409 CK Hemrik.